

Ψάχνοντας στα αρχεία του Μουσείου Μπενάκη, πέσαμε πάνω στο αθησαύριστο αρχείο ενός εξαιρετικού, άγνωστου φωτογράφου - του Ζαχαρία Στέλλα.

Διαπίστωση πρώτη: δεν θυμίζει κανέναν άλλο. Διαπίστωση δεύτερη: αν και το θέμα του (τα ελληνικά νησιά του '50) έχουν φωτογραφικά εξαντληθεί, αυτός ξεχωρίζει για το λοξό του βλέμμα, το χιούμορ και την ευεργετική του αφέλεια.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΣΤΕΛΛΑ

Όλη η συλλογή του Ζαχαρία Στέλλα βρίσκεται στο Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη. Το 2008 το ημερολόγιο του μουσείου εκδόθηκε με φωτογραφίες του. Από τις εκδόσεις Ανθέμιον έχει κυκλοφορήσει το βιβλίο της Κυριακής Ραγκούση-Κοντογιώργου Ζαχαρίας Στέλλας: Ο λαογράφος της Πάρου. Υλικό για τον Ζαχαρία Στέλλα μπορείτε να βρείτε και στο Πολιτιστικό Κέντρο «Ανθέμιον» στην Πάρο.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΣΤΕΛΛΑ

Από τον Σταύρο Διοσκουρίδη

Οι φωτογραφίες του Ζαχαρία Στέλλα είναι ένα ανοιχτό παράθυρο στον χρόνο. Απεικονίζουν απλές στιγμές που μοιάζουν να εκτυλίχθηκαν σε κάποιον άλλο τόπο. Με κεντρικό σκηνικό την Πάρο αλλά και τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων, ο Στέλλας αποτυπώνει ευγενικά την καθημερινότητα των ντόπιων, δημιουργώντας μια συλλογή από εικόνες-καρτ ποστάλ που αποτελούν ένα σπάνιο λαογραφικό αρχείο για τον μελλοντικό ιστορικό που θα ενδιαφερθεί για τον παραδοσιακό ελληνικό τρόπο ζωής το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα.

Τοπία και πρόσωπα που προκαλούν μια ευχάριστη ζήλια στον θεατή γι' αυτά που δεν έζησε, για τη ζωγραφισμένη ξενοιασιά στα πρόσωπα των νησιωτών και για όλα αυτά τα καλντερίμια και τα στενά σοκάκια που αντέχουν να παραμένουν εκεί αλώβητα, παρά το αδυσώπητο πέρασμα του χρόνου. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1931. Η μητέρα του Αθηναία και ο πατέρας του Παριανός, από το χωριό Μάρπησσα. Στον βιβλιοδέτη πατέρα του οφείλει τη μεγάλη του αγάπη για το νησί αλλά και το «δέσιμό» του με τα βιβλία. Όταν τελειώνει το γυμνάσιο, διορίζεται αμέσως στην Τράπεζα Πί-

στεως σε ηλικία 16 ετών. Η Παριανή συγγραφέας Κυριακή Ραγκούση-Κοντογιώργου που έχει επιμεληθεί την έκδοση Ζαχαρίας Στέλλας Ο λαογράφος της Πάρου και είναι υπεύθυνη του πολιτιστικού κέντρου «Ανθέμιον», όπου μπορείτε να δείτε φωτογραφίες και τις αυτοσχέδιες εκδόσεις του Στέλλα, θυμάται πως «από 16 ετών διορίστηκε στην Τράπεζα Πίστεως με έναν πολύ περίεργο και χαριτωμένο τρόπο και από εκεί και πέρα όλες του τις άδειες τις έπαιρνε για να έρχεται και να μεταφέρει το υλικό στην Αθήνα, όπου το προετοίμαζε για πολλούς μήνες κι έπειτα το παρουσίαζε σε ειδικά χαρτάκια που τα φυλούσε σε συρταράκια. Αμέτρητα ήταν τα συρταράκια στο σπίτι του». Την πρώτη του φωτογραφική μηχανή την απέκτησε στις αρχές της δεκαετίας του '50. Το 1956 εκλέχτηκε τακτικό μέλος της Ελληνικής Φωτογραφικής Εταιρείας (ΕΦΕ) που είχε μόλις ιδρυθεί. Μέσα στους κόλπους της ανέπτυξε σημαντική δραστηριότητα. Συμμετείχε σε εκθέσεις, ομιλίες και αρθρογραφούσε ως συνεργάτης στο περιοδικό «Ελληνική Φωτογραφία». Πολλές από τις φωτογραφίες του δημοσιεύτηκαν σε περιοδικά και βιβλία, διακρίθηκαν και βραβεύτηκαν σε εκθέσεις στη χώρα μας και στο εξωτερικό, ενώ το 1965 και το 1971

του απονεμήθηκαν από τη Διεθνή Ομοσπονδία Φωτογραφικής Τέχνης οι ιδιαίτερα τιμητικοί τίτλοι ΑΦΙΑΡ και ΕΦΙΑΡ αντιστοίχως. Παράλληλα, σε πέντε προσωπικές εκδόσεις που δεν κυκλοφόρησαν στο εμπόριο αλλά ο ίδιος δώρισε σε βιβλιοθήκες, ιδρύματα και ανθρώπους του πνεύματος συμπεριέλαβε το γλωσσικό και λαογραφικό υλικό από την αναζήτηση και συστηματική του έρευνα σχετικά με την Πάρο. Μια έρευνα που κράτησε ούτε λίγο ούτε πολύ πενήντα ολόκληρα χρόνια, αφού σταμάτησε να φωτογραφίζει το 1997. Το 2005 δώρισε όλο το υλικό του στο φωτογραφικό αρχείο του Μουσείου Μπενάκη. «Ήταν ένας εξαιρετικός άνθρωπος. Ήταν πραγματικά σεμνός και λόγω αυτής της σεμνότητας δεν είχε ασχληθεί κανένας από τους συμπατριώτες του. Και σας μιλάω ειλικρινά, από πείσμα ασχολήθηκα μαζί του. Και χρήσιμος για το νησί μας», λέει η κ. Κοντογιώργου που γνώριζε προσωπικά τον Ζαχαρία Στέλλα. Πρώτη φορά ακούω τη λέξη «χρήσιμος» για έναν καλλιτέχνη. «Χρήσιμος, γιατί σε εποχές που άλλοι ετύρβαζαν περί πολλά, ο ίδιος σεμνά και ταπεινά, με μια φωτογραφική μηχανή κι ένα μπλοκάκι στο χέρι περιερχόταν όλα τα χωριά, όλες τις γειτονιές, όλες τις

κατοικίες και τα καφενεύα, και όπου μπορούσε να βρει έναν άνθρωπο του λαού, να ακούσει από τα χείλη του μια λέξη, να τη σμιλέψει και να βγάλει κάποιο συμπέρασμα που θα μπορούσε να είναι χρήσιμο από λαογραφικής πλευράς. Η δραστηριότητά του ξεκινάει από το τέλος της δεκαετίας του '40 και προχωράει στη δεκαετία του '50. Όπως αναφέρει στο βιβλίο ο ίδιος, τριγυρνάει στο νησί, το καμαρώνει και το φωτογραφίζει. Αλλά ασχολείται και με την καλλιτεχνική φωτογραφία. Έχω τη χαρά να έχω στο Ανθέμιον, στο ιστορικό και λαογραφικό μουσείο, ένα μοναδικό βιβλίο, ένα από τα εκατό χειρόγραφα βιβλία τα οποία δεν πώλησε αλλά χάρισε σε ιδρύματα και βιβλιοθήκες του κόσμου». Το βιβλίο αυτό είναι μια ιδιαίτερη μετάφραση του Στέλλα πάνω στο Άσμα Ασμάτων, καθώς χρησιμοποίησε τη νησιώτικη ντοπιολαλιά και συνόδευσε το κείμενο με καταπληκτικές δικές του φωτογραφίες, χρησιμοποιώντας ένα κορίτσι ως μοντέλο. «Εκτός από την Πάρο», συμπληρώνει, η κυρία Κοντογιώργου, «έχει φωτογραφίσει και πολλά άλλα κομμάτια και στην Αθήνα και αλλού, έχει λάβει μέρος σε διεθνείς διοργανώσεις, έχει διακριθεί κι έχει πάρει βραβεία στο θέμα της φωτογραφίας».